

отримав у молодому віці, в результаті – через лицемірство, брехня та інтриги – перетворили його в жертву. Він мусив підкорятися принципату, тримати владу у своїх руках. Французький історик Даніель Ноні говорить, що всі відомі праці про Калігулу – перебільшені і підлягають скептицизму. [15, с. 332 – 339] Варто не забувати його добрі справи, важке дитинство, перенесену хворобу. І до праць авторів, сучасників Калігули відноситися з недовірою. Треба враховувати, що кожен автор ненавидів імператора і зображував тільки з поганої сторони. Життя імператора повне загадок і невідомого.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аврелий В. Извлечения о жизни и нравах римских императоров Римские историки IV века / В. Аврелий. – М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 1997. – 414 с.
2. Балух В.О Історія Стародавнього Риму / В. Балух. – Чернівці: Книги ХХІ, 2005. – 680 с.: ілюстрації, карти
3. Бокщанин А. Источниковедение Древнего Рима / А. Бокщанин. – М.: Издательство Московского университета, 1981. – 160 с.
4. Васильев А. О достоинствах Калигулы [Электронной ресурс] / А. Васильев. – Режим доступа: http://tabularium.narod.ru/articles/Cal_01.html
5. Виппер Р. Ю История древнего мира / Р. Ю. Виппер. – М.: Республика, 1993. – 511 с.
6. Гиббон Э. Закат и падение Римской Империи / Э. Гиббон. – М.: Изд. ТЕРРА-Книжный клуб 2008. – 600 с.
7. Грант М. Римские императоры / М. Грант. – М.: ТЕРРА- Книжный клуб, 1998. – 400 с.
8. Зелинский Ф. Римская империя / Ф. Ф. Зелинский. – С-Пб.: «Алетейя», 2000. – 496 с.
9. Історія Стародавнього Риму. Хрестоматія. Посібник для студентів історичного факультету / Підг. Шама О. І. – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. – 352 с.
10. Князький И. Калигула / И. Князький – М.: Молодая гвардия, 2009. – 272 с.
11. Коккейян Дион Кассий История кесарей. Книги LVII–LXIII «Истории римлян» / Д. К. Коккейян [Пер. с древнегреч. под ред., коммент. и статья А. В. Махлаюка]. – СПб.: Филологический факультет СПбГУ; Нестор-История, 2011. – 456 с
12. Машкин Н. История древнего Рима. Учебник / Н. Машкин. – М.: Высш. шк., 2006. – 751 с.: ил
13. Миронов В. Древний Рим / В. Б. Миронов. – М., 2006. – 752 с.
14. Моммзен Т. История римских императоров / Т. Моммзен. – Санкт-Петербург 2002. – 642 с.
15. Нони Д. Калигула / Д. Нони. – Ростов-на- Дону: «Феникс», 1998. – 352 с.
16. Транквилл Светоний Жизнь двенадцати цезарей / С. Транквилл 3-е изд. – М.: Наука, 1993. – 368 с.

Стойків А.

Науковий керівник – доц. Лахманюк Т. В.

ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ Й ІНСТИТУТИ У СУЧАСНОМУ ІРАНІ

Початок ХХІ ст. ознаменувався, як «вік інформаційних технологій», який своїм плином приносить зміни не тільки в розвиток науки і техніки, а й розвиток суспільства та його нової дифузії з державою, як цілісної системи. Відповідно до динаміки сьогодення, а особливо до розвитку якісно нових технологій і початку другого етапу «циклу Кондратьєва» (2011–2016), у політичному аспекті різних країн відбуваються еволюційні та революційні процеси розвитку інститутів держави, їхніх функцій, значень, мети і т.д.

Актуальність зумовлена, по-перше, наявністю просторово-часового континууму для досліджуваної теми. По-друге вагомістю та потягом до перспективи. По-третє відсутністю великого пласту наукових робіт по обраній тематиці.

Метою статті є конкретизація та поглиблення знань про політичні процеси й інститути в сучасному Ірані. Об'єктом – цілісна складова динаміки розвитку загальної політики Ісламської Республіки Іран і відповідна цьому еволюція державних інститутів. Предметом – окремі елементи політичного розвитку Ірану, які несуть домінуючу роль у формуванні цілісної складової; теоретичне функціонування інститутів держави Іран.

Основні вектори становлення сучасних інститутів Ісламської Республіки Іран почали формуватись у період від 1 лютого по 1 квітня 1979 р., якраз після завершення Ісламської революції, але свого остаточного оформлення, а саме сконцентрування усієї повноти влади в руках аятоли відбулось у кінці березня – початку квітня 1980 р. коли тривала «Священна оборона», більш відома як «Ірано-іракська війна 1980–1988 рр.» [9]. Таке посилення влади аятоли завершилось на початку осені 1981 р, коли військова ініціатива перейшла до Ірану. Це посилення влади аятоли підтверджується хоча би тим, що 21 червня 1981 р. аятола Хомейні направив у іранський Меджліс запит на імпічмент тодішньому президентові Ірану Абольхасану Банісадру за «діяльність направлену проти духовенства». 22 червня Меджліс прийняв пропозицію аятоли, того ж дня підрозділи КСІРу (Корпус сторожів ісламської революції) блокували резиденцію А. Банісадра. Наступний президент Ірану Мохаммад алі Раджаї був убитий по проханню аятоли 30 червня того ж року. З приходом на пост президента Ірану Алі Хаменеї інститут президента Ірану стабілізувався.

Наступний виток розвитку інститутів держави Ісламської Республіки Іран відбувся із приходом до верховної влади 4 червня 1989 р. Алі Хаменеї. Буквально з перших днів правління Алі Хаменеї почалась

нова хвиля ліквідації прав різних політичних інститутів держави, так зокрема право президента контролю за роботою іранського парламенту, ради міністрів, судової системи, КСІРу, армії, поліції та ЗМІ були надані аятолі; також була ліквідована посада прем'єр-міністра Ірану. Станом на 1989 рік інститути держави Ірану відповідно до поправок у конституцію в 1989 р. були наступними [5]:

1. Верховна влада – аятола;
 - а) Орган виборів нового верховного лідера – Рада Експертів (Меджліс-е хебреган), який обирається на 8 років і засідає двічі на рік.
 2. Представницька влада – президент (також із 1989 р. отримав права, які надавались прем'єр-міністру), який обирається на 4 роки та може бути переобраний на другий термін, але перебувати не більше 8-ми років при владі;
 - а) Помічники-радники президента – 4 віце-президенти Ірану, які обираються безпосередньо президентом.
 3. Законодавча влада – Меджліс (однопалатний парламент), обирається на 4 роки;
 - а) Контролюючий роботу парламенту орган – Рада Сторожів Конституції (далі – РСК), яка складається із 12 членів, 6 з яких призначає Меджліс, а 6 інших – аятола;
 - б) Орган, який регулює конфліктні ситуації між Меджлісом та РСК – Рада Доцільності.
 4. Виконавча влада – Вища Рада Національної Безпеки Ірану (орган заснований з 1989 р.) Юридичним головою цього органу є президент, але фактичним – аятола.

5. Збройні Сили:
 - а) Іранська регулярна армія;
 - б) Корпус Сторожів Ісламської Революції (КСІР). Основне завдання органу «охоронна надбань Ісламської революції», що проявляється у внутрішній – поліцейській та зовнішній – армійській діяльності;

- в) Міністерство Розвідки та Національної Безпеки Ірану. Орган, який був створений ще за Хомейні в 1979 р. на базі старих спецслужб і використовувався задля розвідки проти прихильників монархістів, пізніше комуністів і соціалістів, із 1980 р. проти «іракських шпигунів». Із 1989 р. носить характер внутрішніх спецслужб [11].

6. Фінансова політика – Центральний банк Ісламської республіки Іран (заснований ще з 1927 р., як Національний банк Персії).

7. Окремий привілейований орган – Міністерство нафти Ірану.

Становлення сучасної політики Ірану, як внутрішньої так і зовнішньої, має завдячувати акціям протесту в 2009 р. проти результатів президентських виборів, на яких переміг про-європейський іранський політик, останній прем'єр-міністр Ірану – Мір-Хосейн Мусаві, але результати виборів були сфальсифіковані на користь Махмуда Ахмадінежада давши останньому можливість вдруге отримати посаду президента Ірану аж до 2013 р. [8].

Після 7-місячного протистояння протест був остаточно придушений, але його наслідки дали про себе знати, у політичному аспекті, ще однією акцією протесту в 2011 р. та у культурному аспекті створенням в 2010 р. у Німеччині документального мультиплікаційного фільму іранського режисера Алі Самаді Ахаді – «Зелена Хвиля», який мав значний успіх, як серед європейської аудиторії, так і серед іранського підпілля, яке заявить про себе та значною мірою вплине на зовнішньополітичний курс Ірану з 2014 р. [1].

4 серпня 2013 р. пост президента Ісламської Республіки Іран обіймає Хасан Рухані. З іменем цього політика були пов'язані надії різних верств населення країни за кінець безславного президентства М. Ахмадінежада і надії іноземців на новий зовнішньополітичний курс Ірану в сторону зближення зі Західним Світом.

Перші місяці правління Х. Рухані відзначились доволі неоднозначними виступами й інтерв'ю президента, де він то розповідає про свої єврейські корені [12], то про Ізраїль – як ракову пухлину близького сходу [10]. Фінальну крапку було поставлено 25 вересня 2013 р., коли Хасан Рухані в ООН визнав Голокост, як історичний факт сказавши: «Любий злочин проти людей, у тому числі злочини нацистів перед євреями, варті засудження» [4]. Цей виступ в ООН Б. Нетяньягу розцінив, як «лицемірство іранського президента» [2, 3]. Пізніше, 14 вересня 2015 р. Х. Рухані офіційно привітав усіх євреїв із Новим Роком і знову нагадав про свої «родинні корені» [12].

Ще однією віхою, яка була офіційно озвучена Ісламською Республікою Іран на засіданні Генасамблеї ООН 25 вересня 2013 р. була теза Хасана Рухані про поновлення переговорів зі США і Європою по питанню ядерної зброї та мирного атому [4]. Результатом цього, окрім початку процесу відносного зближення Ірану зі країнами Заходу, стали заяви про зняття санкцій з Ірану. Такий крок президента був доволі позитивно сприйнятий в іранському суспільстві, але одночасно піддався критиці аятоли [7].

У зв'язку з відновленням дипломатії зі США, Хасана Рухані старасться не розривати стосунків із Російською Федерацією. Прикладом цього стали ряд зустрічей в 2014 р. Х. Рухані з В. Путіним. Вважається, що не зважаючи на потепління зі США, Іран усе одно буде триматися союзу з Росією, вслякщо це демонструючи зустрічами, створеннями різних проектів і т.д. Хоча, справедливості заради зауважимо, що існує альтернативна думка, так зокрема В'ячеслав Мальцев – лідер радикального

опозиційного руху в Росії вважає, що Х. Рухані такими зустрічами з В. Путіним спеціально давить на Б. Обаму, щоб він усе ближче наближався до діалогу з Іраном по зняттю санкцій [6].

Якщо розглянути внутрішньополітичні процеси, то зазначимо, що з кожним роком Ісламська Республіка Іран усе більше «відкривається» для туристів. Окрім цього в Ірані відбувається «лібералізація доступу до інформації», так зокрема за правління Хасана Рухані було знято ліміт із Інтернет-сайтів, до яких не було доступу до 2013 р., показово, що Х. Рухані веде свій блог у соціальній Інтернет мережі Twitter [12] де в цей час, також зареєструвався і экс-президент Ірану М. Хатамі. Хоча з «реверсу монети» ми маємо арешти незалежних журналістів та контроль за «фільтруванням Інтернет ресурсів»[7].

Ще однією новинкою для Ірану стало те, що при Х. Рухані деякі керівні посади отримали жінки, наприклад офіційним представником МЗС Ісламської Республіки Іран стала Марзіех Афкам, однією із віце-президентів Хасана Рухані стала Ельхам Амінзаде й т.д. [7].

Існує гіпотеза, що на закритій частині виступу М. Хатамі в Гарварді у 2006 р. був даний прогноз, що після М. Ахмадінежада буде останній президент Ісламської Республіки Іран, який буде з близького оточення Алі Хаменеї, і після смерті аятоли проведе контрреволюцію та створить цим дійством нову державу – Президентську Республіку Іран, але враховуючи закритість виступу М. Хатамі в 2006 р. цю інформацію не вдалось остаточно перевірити. До цього зауважимо, що дана гіпотеза має доволі сильне раціо, оскільки Х. Рухані веде доволі неоднозначну зовнішньополітичну діяльність, його біографія в якій присутні прямі симпатії до політики аятоли та вища світська освіта. Всі ці фактори дають нам симбіоз доволі різнобічної інформації, єдине що можна сказати у такому випадку: «Поживемо – побачимо» [12, 7].

Таким чином, на сучасному етапі Ісламська Республіка Іран перебуває в новій фазі, скоріш за все, розвитку, як внутрішньо, так й зовнішньополітичного. Поки що цей процес триває і говорити про його досягнення ще зарано. Єдине що можна сказати напевне – це те, що Ірану вдалось налагодити дипломатичні відносини зі США та західною Європою, і не втрутитись напряму в нову війну проти Ісламської Держави Іраку та Леванту. Про все інше можна відповісти, що це процеси, чи навіть «реформи», які проводить консерватор, так розумний, так релігійно нефанатичний, але консерватор [7]. Основні політичні випробування сучасного Ірану все ще попереду і чи справиться Хасан Рухані з майбутніми проблемами – питання випадку та часу. Зрештою зауважимо, що реальну оцінку його правлінню вдасться дати тільки після кінця його каденції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алі Самаді Ахаді. Зелена хвиля: документальний фільм. – Нім.: 2010. – 80 хв.
2. Беньямин Нетаньяху назвал речь Хасана Роухани в ООН лицемерной: стаття на Новостной Калейдоскоп від 25.09. 2013. – Режим доступу: <http://jvatnews.ru/novosti/binyamin-netanyahu-2/>.
3. Биньямин Нетаньяху: президент Ирана Хасан Роухани – «волк в овечьей шкуре»: стаття на Политическое Обозрение від 02.10. 2013. – Режим доступу: <http://politobzor.net/show-5633-binyamin-netanyahu-prezident-irana-hasan-rouhani-volk-v-ovechey-shkure.html>.
4. Иран изменил риторику: Хасан Роухани признал и осудил Холокост: стаття на ВСЕТИ.RU від 25.09. 2013. – Режим доступу: <http://www.vesti.ru/doc.html?id=1134043>.
5. Конституція Ісламської Республіки Іран з поправками 1989 року. – Режим доступу: http://www.servat.unibe.ch/icl/ir00000_.html.
6. Мальцев В. ARTPODGOTOVKA. – Рос. – Саратов.: ефір від 30.09. 2014. – 80 хв.: 19:56–21:46. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=kikTh9rTMGc>.
7. Мельникова К. Вечный страж Исламской революции: стаття в Lenta.RU від 25.10. 2014: [Електронний ресурс] / Ксения Мельникова. – Режим доступу: <http://lenta.ru/articles/2014/09/25/rouhani/>.
8. Сайт Iran Chamber Society History of Iran: Mir Hossein Mousavi. – 2012. – Режим доступу: http://www.iranchamber.com/history/mmousavi/mir_hossein_mousavi.php.
9. Сатрالی Маржан. Персеполис: фільм-біографія / Маржан Сатрالی, Венсан Гаронно. – Фрн.: 2007. – 95 хв.
10. Хасан Роухани пригрози уничтожить Израиль: стаття на RG.RU від 02.08. 2013. – Режим доступу: <http://www.rg.ru/2013/08/02/rowhani-site.html>.
11. Francisco Gli-White If the Ayatollah Khomeini was an enemy of the United States ruling elite, why did he adopt the CIA's security service?. – Режим доступу: <http://www.hirhome.com/iraniraq/savak.htm>.
12. Hassan Rouhani Twitter account. Пост від 13.09. 2015р. – Режим доступу: <https://twitter.com/hassanrouhani>.

Табас С.

Науковий керівник – доц. Лахманюк Т. В.

ВІЙСЬКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КИТАЙСЬКОЮ НАРОДНОЮ РЕСПУБЛІКОЮ

На сьогоднішній день Україна як суверенна держава співпрацює і має ділові партнерські контакти з багатьма країнами світу в різноманітних сферах. У наш час ця співпраця є важливою, оскільки будь-яка держава не може без неї функціонувати й бути повноцінним об'єктом міжнародних відносин. Для України, яка опинилась у складній політико-економічній ситуації, відчуваючи військову загрозу з боку східного сусіда, дуже